

FERENCZ MARCEL ÉPÍTÉSZ ÉS SZÁNTÓ LÁSZLÓ GÁBOR TARTÓSZERKEZETI TERVEZŐ AJÁNLÁSA CSONKA PÁL ÉREMRE (2024)

Az antik filozófusoktól, Platontól kezdve egészen Hegelig, sokan tartják az építészetet minden művészetek közül az *első művészetnek*, ami életünket és egyetemes civilizációnkat leginkább meghatározza, és eredetét tekintve szorosan összefonódik minden *minőség forrásával*, az isteni abszolútummal. Éppen ezért az építészet fogalmának tisztázásakor leghelyesebb, ha a kifejezés eredetét próbáljuk először megfejteni, és abból kiindulva meghatározni a tevékenység fogalmkörét. Kissé leegyszerűsítő ugyanis az architektúra szónak az az általánosságban elterjedt levezetése, ami a görög „*archi-tekton*” kifejezést „*vezető-mester*” vagy „*irányító-építő*” szavakkal magyarázza, mert valójában az „*architekton*” jelentése több ennél, és magának **az elv (*arche*) működésének** a jelentéstartalmát hordozza magában. Az „*arche*” szó etimológiai magyarázata szerint ugyanis egyszerre jelenti az **eredetet**, mint kiindulópontot, és **vezérlő irányelvet**, ami minden további változás, beavatkozás, fejlődés meghatározója.¹ Ez persze nem jelent felsőbbrendű, mindenekfelett álló definíciót, de az ősi tartalma szerint az építészet mégis a teremtéshez (*eredet*) és a teremtő akarathoz (*vezérlő irányelv*) közel álló fogalom, ami valóságot, emberi dimenziókat és jelentést ad a körülöttünk lévő világnak.

Ez a teljességhez való viszony tükröződik az építészet gyakorlati tevékenységeiben is, függetlenül az építészet tárgyától. Ennek értelmében tekinthetjük egységes fogalomrendszernek az építészetet a településrendezéstől, környezet rendezéstől és tervezéstől az építészeti alkotásokon keresztül a legszemélyesebb enteriőr, és műtárgytervezésekig, beleértve a konstruktóri, szerkezettervezői feladatokat is. Ha ezt nem így gondolnánk, – különösen mi építészek – akkor ellentmondásba kerülnénk az „*érték*” és „*minőség*” fogalmával és egészen egyszerűen hiteltelenné válna, mind az, amit tervezünk és építünk.

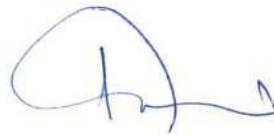
1 Frans Jeursen: Miről szól az építészet?

Kevés olyan építész - tartószerkezet tervező párost ismerek ma Magyarországon, akik már évek óta bizonyították ennek a tételnek a helyességét. Ferencz Marcel és Szántó László Gábor hosszú évek óta történő együttműködése ugyanis ilyen. Ahol az építészet és a tartószerkezet tervezés, egyenrangú, egymás értékeihez hozzáadni tudó kreatív munka. Ahol a tartószerkezet tervezés nem csupán (és ezt most nagy időző jelben mondom) kiegészítője, vagy urambocsá' kiszolgálója az építésznek, hanem maga is az "architecton" fogalmkörének teljes jogú részese. Mert az építészetnek az „*arche*” szerinti tartalma és jelentése, a „*vezérlő irányelv*” a konstruktóri, tartószerkezeti elemekben is jelenlévő, meghatározó elem, és kreatív, alkotó munka. Amikor az építész és a tartószerkezet tervező egymás munkáját nem csak kiegészíti, hanem túl is licitálja, és értékeit felülírja. Gondoljunk csak mindkettőjük korábbi közös munkáira, a Duna Aréna tiszta tömegképzésére, ahol a nyitott, túlnyomórészt burkolatlan szerkezetű hatalmas épületben a tartószerkezetek a maguk pusztá valóságában jelennek meg. Ahol az acélszerkezetű tető, hatalmas méretével és tiszta, világos geometriájával önálló térformáló elemként feszül a medencék fölé. Vagy a Néprajzi Múzeum erőteljes szerkezetére, ami önmagában is egy látványos tartószerkezeti bravúr és olyan hozzáadott érték, ahol szinte a tartószerkezet maga az architektúra, vagy legalább is a látszó szerkezetek annak meghatározó elemei.

Igazából már ennyi is elég lehetne egy Csonka Pál érem elnyeréséhez, ám az igazi apropót most mégis a Nemzeti Atlétikai Központ impozáns mérnöki konstrukciója adja. Mert ez az épület ennél sokkal több. Az igényesen megformált, nemesen egyszerű formájú stadion igazi mestermű. Joggal írták róla kritikusan, hogy: „úgy koronázza meg a Csepel sziget északi csücskét, ahogy az atlétika emelkedik kecsességével, légiességével és összetettségével a sportágak fölé.”² Mind ez pedig nem csupán a vezető tervezők, Ferencz Marcel és munkatársai munkáját dicséri, hanem a mindvégig egyenrangú partnerként velük dolgozó Szántó László Gábor tartószerkezeti tervező érdeme is. A köralakú, kiemelt tér bonyolult épületszerkezeti kapcsolatai ellenére glóriaszerű körívként koronázza meg a Csepel sziget északi részét, amely a Duna felől érkeve valódi vizuális élményként jelenik meg a város sziluettjében. Az ég felé emelt, 119 darab pilléren nyugvó szerkezeti rendszer valódi tartószerkezeti attrakció. Kevés olyan építészeti alkotást – vagy még inkább mérnöki létesítményt – tudnék felsorolni a hazai építészettörténet ikonikus elemei közül, amelyik

összetettségében, mérnöki átgondoltságában és szellemességében olyan erőteljes módon jelenik meg, és esztétikai hatást fejt ki, mint az Atlétikai Stadion. A szerkezetet merevítő háromszögek bonyolult húzó/feszítő rendszere a világ legbonyolultabb műszaki megoldásainak egyike. Az acélszerkezet és a súlyos feszítő erőket levezető monolit vasbeton fogadó szint mérnöki együtt dolgozása minden elismerést megérdemel. De sorolhatnám még tovább azokat a konstruktóri elemeket, szerkezeti részleteket, amiktől ez a sport központ méltán európai hírű. Igazolva ismét azt a tézist, hogy a kreatív gondolkodású szerkezet tervezőket joggal soroljuk az építészeti minőség meghatározó alkotóinak. Ezt kívánja a Magyar Építőművészek Szövetsége honorálni azzal, hogy Ferencz Marcel építészt és Szántó László Gábor statikust, tartószerkezet tervezőt a Nemzetközi Atlétikai Stadion megvalósításáért Csonka Pál éremben részesítik.

2024. július 11

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'A' followed by a horizontal line and a small flourish.

Krizsán András DLA